

CESTY

NA JIH RUDOLFA BRUNERA-DVOŘÁKA

Pavel Scheufler

Rudolf Bruner-Dvořák je pokládán za nejvýznamnější osobnost fotografie v českých zemích kolem roku 1900. Byl prvním, kdo se unás označoval jako „momentní fotograf“, neboť se specializoval na fotografie událostí. Velmi často cestoval, svá nejoblíbenější místa v zahraničí měl právě v Bosně, kam se provdala jeho sestra.

Narodil se jako Rudolf Bruner v rodině krejčího v Přelouči 7. července 1864. Fotografii se vyučil u Carl Teufela v Mnichově, kde pobýval jeho starší bratr František, známý malíř. Po dvouleté zkušenosti s provozem portrétního ateliéru ve svém rodišti se roku 1889 přestěhoval do Prahy, kde se začal programově specializovat na zakázkové práce mimo ateliér; na klasický ateliérový provoz již nebyl vůbec zařízen. První výrazný úspěch zažil na Jubilejní výstavě v Praze 1891, kdy se mu podařilo zachytit katastrofu balonu a tím se stát známým. Jeho snímky upoutaly také Ferdinanda d'Este, následníka trůnu, jehož pak jako fotograf často doprovázel a fotografoval i jeho rodinu. Směl používat titul „*Momentní fotograf Jeho císařské a královské Výsosti arcivévody Františka Ferdinanda d'Este*“. Vztah mu otevřel cestu mezi šlechtické kruhy i další představitele státu, včetně císaře Františka Josefa I. Kromě jiných témat často fotografoval na honech a manévrech. Po roce 1890 začal ke svému jménu z vlasteneckých pohnutek přidávat ryze české „Dvořák“.

Jeho nejvýznamnější tvůrčí období souviselo s pravidelnou spoluprací s časopisem Český svět, který začal vycházet od října 1904. Po cestách do západní Evropy rozšířil svůj zájem také o země na jihu kontinentu. Jeho první cesta na jih vedla zřejmě do Bělehradu na korunovací srbského krále Petra I. Koradjodjeviće. Pravidelně začal jezdit do Bihače a Cazinu poté, co se jeho sestra Marie provdala za tamního soudce českého původu. První snímky z této oblasti zveřejnil Rudolf Bruner-Dvořák v Českém světě v prosinci 1906 pod názvem Bosenské typy. Podle množství stereoskopických snímků, jichž se dochovalo na 300, je zřejmé, že mu prostředí Bosny ucarovalo a život jeho záběrů vzbuzuje respekt a úctu k pohotovosti fotografa i jeho komunikačním schopnostem. Fotografoval na skleněné desky ve směs stereoskopického formátu 17,8×9 cm. Patrně žádný jiný Čech tehdy nefotografoval v této části Balkánu tak často, jakkoli se jednalo o populární oblast, s níž měli mnozí Češi hojně styky. Cestoval s rodinnými příslušníky také po dalších balkánských zemích, později fotografoval

mimo jiné námořní manévry v Dalmácii, jednání hlav států v Miramare i válečný přístav v Terstu. Na svých cestách navštěvoval také Plitvická jezera a soustavu jeskyň Postojna. Jako milovník koní fotografoval také v Lipici. Reportáž o návštěvě parlamentní delegace u válečného loďstva na Jaderském moři vyšla 24. ledna 1908 v Českém světě dokonce v počtu 21 snímků! Vedle Českého světa, který ho nazýval „naším fotografem“, publikoval také v Österreichs Illustrierte Zeitung.

Kolem 1905 mu začal vypomáhat mladší bratr Jaroslav (*1881), který se z pomocníka stal neoficiálním partnerem. Shodou okolností právě on – a nikoli Rudolf – byl na poslední cestě následníka trůnu do Sarajeva, kde se Ferdinand d'Este stal obětí atentátu. Reportáž Jaroslava Brunera-Dvořáka tehdy otiskl také Český svět. Rudolf Bruner-Dvořák zemřel 30. října 1921 ve věku 57 let v Praze v ústraní a zapomenut. Noviny ani fotografické časopisy jeho skon nezaznamenaly.

Jeho fotografické dílo je z námětového hlediska naplněno mnoha kontrasty. Byl syn chudého krejčího, který následníkovi trůnu fotografoval jeho dceru, když jí bylo 14 dnů; byl mužem, který směl fotografovat válečné lodě a který se bez problémů při manévrech a honech pohyboval s fotoaparátem v blízkosti císaře. Jako dokumentarista fotografoval i nejchudší vrstvy, třeba kočující Romy nebo trhy v Bosně, ale dokázal se pohybovat a fotografovat i v palácích šlechty. Fotografoval ovšem také sklady a provozy továren, města, vesnice a památky po celém Rakousko-Uhersku. Procestoval velkou část Evropy. V době, kdy se fotografie v tisku teprve začala využívat, bylo těžké se zpravodajskou fotografií uživit, a proto se Rudolf Bruner-Dvořák hojně věnoval právě fotografování pamětihodností a interiérů zámků i průmyslových podniků. Patří také k průkopníkům fotografie sportu, ať již v českých Krkonoších, nebo v St. Moritzu ve Švýcarsku.

Jeho fotografické dílo bylo obrazem velké středoevropské říše a jejích hodnot, byl věrným fotografem doby, která si sama dala přídomek – „krásná“. Byl mistr improvizace, mistr momentky, i když mnohé své reportáže pořizoval se vzpěrovou komorou na formát skleněných desek 18×24 cm. Dokázal předjímat takové tvůrčí metody, které do fotografie obecněji vstoupily až v letech dvacátých a třicátých, kdy fotografii opanovala zlatá éra fotožurnalismu. Byl velkým fotografem, jedním z největších, kteří kdy v českých zemích tvořili.